

DİJİTAL DİASPORANIN SERÜVENİ: DİJİTAL DİASPORA ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

THE ADVENTURE OF DIGITAL DIASPORA: BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF DIGITAL DIASPORA STUDIES

Salih TIRYAKI
Selçuk Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Gazetecilik Bölümü
salih.tiryaki@selcuk.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0966-3359

ÖZ

Geliş Tarihi:
11.05.2023

Kabul Tarihi:
15.08.2023

Yayın Tarihi:
25.09.2023

Anahtar Kelimeler
Dijital Teknolojiler,
Diaspora,
Dijital Diaspora,
Topluluk,
Bibliyometrik Analiz

Keywords
Digital technologies,
Diaspora,
Digital Diaspora,
Community,
Bibliometric Analysis

Dijital teknolojilerin gündelik hayattaki kullanım sıklığının artması beraberinde birçok geleneksel toplumsal olgu ve kurumun değişmesine yol açmıştır. Çeşitli sebeplerden dolayı ana vatanlarını terk etmek zorunda kalan toplulukları ifade etmek için diaspora kavramı da bu süreçte önemli değişikliklere uğramıştır. Günümüz dijital teknolojileriyle birlikte diaspora toplulukları birbiriyle etkileşime geçmek, kimlik deneyimlerini genişletmek, kendilerini ifade etmek için dijital alanlara yayılmış durumdadır. Bu çalışmada, önemli bir inceleme alanı olan dijital diasporaya ilişkin yapılan akademik çalışmalar bibliyometrik yöntem kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada Web of Science veri tabanından elde edilen 62 araştırma makalesi VOSviewer yazılım programında görselleştirilmiş ve çalışmaların bibliyometrik verilerine ilişkin bilgiler haritalandırılmıştır. Çalışma sonucunda dijital diaspora konulu çalışmaların 2000'li yılların başından itibaren araştırılmaya başlandığı ancak bu konudaki çalışmaların 2020-2022 yılları arasında arttığı belirlenmiştir. En fazla çalışma yayımlayan ülkelerin başında Amerika Birleşik Devletleri gelirken, dijital diaspora çalışmalarının "iletişim" alanında (11) yoğunlaştığı belirlenmiştir. Çalışma sonucunda ayrıca dijital diaspora konulu araştırmaların, kimlik, kültür, asimilasyon ve dijital bölünme gibi kavramlarla ilişkisi çok az incelendiği gibi Twitter ve YouTube gibi ağlar üzerine yapılan çalışmaların da eksik kaldığı belirlenmiştir.

ABSTRACT

The increase in the frequency of use of digital technologies in daily life has led to the change of many traditional social facts and institutions. The concept of diaspora has undergone significant changes in this process in order to express the communities that had to leave their homeland for various reasons. With today's digital technologies, diaspora communities have spread to digital spaces to interact with each other, expand their identity experiences, and express themselves. In this study, academic studies on digital diaspora, which is an important field of study, were examined using the bibliometric method. In the study, 62 research articles obtained from the Web of Science database were visualized in the VOSviewer software program and the information about the bibliometric data of the studies was mapped. As a result of the study, it was determined that the studies on digital diaspora started to be researched from the beginning of the 2000s, but the studies on this subject increased between the years 2020-2022. While the United States of America is the leading country that publishes the most studies, it has been determined that digital diaspora studies are concentrated in the field of "communication". As a result of the study, it was also determined that the relationship of research on digital diaspora with concepts such as identity, culture, assimilation and digital division was very little examined, and studies on networks such as Twitter and YouTube were also incomplete.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1296038>

Atıf/Cite as: Tiryaki, S. (2023). Dijital diasporanın serüveni: dijital diaspora çalışmalarının bibliyometrik analizi. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(3), 1759-1774.

Giriş

Diaspora savaş, ekonomik, politik veya dini nedenler gibi çeşitli sebeplerden dolayı ana vatanlarından ayrılarak başka ülkelere göç eden ulusal, kültürel veya dini grupları tanımlamak için kullanılmaktadır (Butler, 2001). Diaspora toplulukları başka bir ülkeye yerleşmelerine rağmen anavatanları ile duygusal ve maddi bağlar sürdürmektedir (Palmer, 2000; Chacko, & Gebre, 2013). Diasporanın doğasında anavatandan ayrılıp dağılmış bireylerden oluşan bir topluluktan öte küresel olarak hareketli bir kimlik ve kültür bulunmaktadır. Diasporanın temel bağlamında önce, şimdi ve gelecek gibi farklı zaman dilimleri ve özneler üretilmektedir (Axel, 2004).

Diasporanın temelinde ayrılık ve bağlılık gibi zıt kavramlar bulundurması, toplulukların birbiriyle bütünleşme ihtiyacı çeşitli şekillerde sağlanmıştır. Ancak bu konudaki en büyük gelişme dijital teknolojilerde yaşanan gelişmelerle meydana gelmiştir. Dijital teknolojiler ve uygulamalar, yerinden edilmiş insanları birbirine bağlamanın ve insanların geçmiş ve gelecekle ilişki kurma biçimlerini değiştirmenin yollarından biri olmuştur. Ağa bağlı göçmen, diasporanın değişen doğasını ve geleneksel olarak bir anavatandan kopuk dağınık bir grup insan olarak görülen şeyi anlamak için metaforlardan biri haline gelmiştir (Witteborn, 2019). Diasporanın özünde bulunan melezlik, dijitalleşmeyle birlikte bölgesel olarak sınırlı olmayan (Hepp vd., 2012) bir yapıya bürünmüştür. Bu bağlamda araştırmacılar dijitalleşmenin toplumdakini etkisini hissettirdiği ilk yıllardan itibaren dijital diaspora (Diamandaki, 2003; Gaijal, 2003; Brinkerhoff, 2004; Bernal, 2006; Everett, 2009; Laguerre, 2010; Alonso ve Oiarzabal, 2010) kavramını kullanmaya başlamış ve diaspora günümüzde dijitalleşmeyle özdeşleşmiş bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

Dijital diasporalar, toplumsallığın yerleşik biçimlerinin şekillenmesinde, ulus ötesi güç dinamiklerinin ulusal ve çok boyutlu yerel dinamiklerle karşılıklı ilişki içinde olmasında önemli rol oynamaktadır (Minchilli, 2021). Dijital medya araçlarının ulus ötesi iletişim kurma biçimlerini genişletmesi, sosyal ve coğrafi hareketliliği kolaylaştırması ve dijital ortamlarda kültür ve kimlik deneyimlemeyi sağlaması bakımından diaspora toplulukları için oldukça önemli hale gelmiştir (Aslan, 2020). Dijital medya araçları bu işlevlerinin yanı sıra diaspora topluluklarının ana vatanlarında olan sorunları dünyaya duyurması bakımından da oldukça önemlidir (Kuşçu, 2014). Tüm bunlar ana vatanlarından ayrı kalan diaspora topluluklarının interneti tarih, kültür, demokrasi ve kimlik anlatıları üretip, tartışmaları ulus ötesi bir kamusal alan olarak kullanmasına yol açmıştır (Bernal, 2006; Mavroudi, 2007).

Dijital teknolojiler ve medya araçlarının diaspora toplulukları için toplumsallık, kültürel, politik ve ekonomik faaliyetlerinin yanı sıra etkileşimsellik, bağlantılılık, aidiyet sağlama gibi oldukça önemli işlevleri bulunmaktadır. Dijital diaspora konusunda yapılan çalışmaların yaklaşık 20 yıl önce başlamasına rağmen bu alanda yapılan çalışmaların dağınık olduğu görülmektedir. Diaspora konusunun çok boyutlu yapısının dijital teknolojilerle birlikte daha genişlemesi ve bu konuda yapılan akademik çalışmaların daha geniş kültür ve yönetim biçimine yayılmasını değil, aynı zamanda terimlerin çoğalmasında da içermiştir. Bir topluluğu belirten somut isim olan “diaspora”ya ek olarak, bir durumu (diasporacılık veya diasporizm), bir süreci (diasporizasyon, diasporadan arındırma ve yeniden diasporalaştırma), hatta bir araştırma alanını (diasporoloji veya diasporizm) belirten soyut isimler de bulunmaktadır (Brubaker, 2005). Bunun yanı sıra dijital diaspora konusunda tam olarak fikir birliği sağlanamamış ve akademik literatürde çok sık kullanılsa da e-diaspora, web-diaspora ve net-diaspora gibi kavramlar da kullanılmıştır. Ancak daha kapsayıcı ve çalışmaların niteliklerine daha uygun olması nedeniyle bu çalışmada “dijital diaspora” kavramının kullanımı tercih edilmiştir. Bu çalışmada, dijital diaspora çalışmalarının temellendiği noktaları ortaya koymak, tarihsel gelişim evrelerini açıklamak ve alanda öne çıkan ülke, yazar, kurum ve ortak noktaları bibliyometrik olarak açıklamak için tasarlanmıştır. Çalışmada, dijital diaspora konusunda yapılan çalışmaların tarihsel süreç içerisindeki bibliyometrik analizi yapılacaktır.

Diaspora ve Dijital Diaspora Kavramı

Yunanca kökenli bir kelime olan “diaspora” aynı kökene sahip bir halkın, ana vatanlarından çeşitli sebeplerle ayrılarak dünyaya dağılmasını ifade etmektedir (Cohen, 2001; Cohen, 2008). Diaspora kelimesi ilk olarak “Yahudi, Rum ve Ermeni kökenli insanların dağılımı için kullanırken, kavram zamanla içerisinde göçmen, gurbetçi, mülteci, misafir işçi, sürgün topluluğu, deniz aşırı topluluk, etnik topluluk gibi kavramları içeren geniş anlamlı bir yapıya bürünmüştür” (Tölölyan, 1991, s.4). Diaspora, ulus, toprak ve kimlik arasındaki ilişkiyi sorunsallaştıran ulus ötesi bir alanı temsil etmektedir (Ponzanesi, 2020). Diaspora kavramına yönelik yapılan tanımlamaların çoğunda dağılma veya göç, anavatan dışında konum, topluluk, anavatana yönelim, ulusötesilik ve grup kimliği gibi noktaların üzerinde durulmaktadır (Grossman, 2019). Bunun yanı sıra sürgün, kayıp, yerinden edilme, sınır ve zaman ötesinde aidiyet, yakınlık ve bağlantılılık gibi kavramlar da diaspora

tanımlamalarında öne çıkmaktadır (Candidatu ve Ponzanesi, 2022). Bu da diasporanın bir kavram olarak hem uzaklaşmayı hem de aidiyet/yakınlık gibi zıt kavramları içerisinde barındırdığını göstermektedir.

Adlandırmalar farklı olsa da genel olarak bir halkın, başka bir ülkeye göç ederek o ülkeyi benimsemesi diasporanın en temel özelliği olarak kabul edilmektedir. Burada önemli olan nokta göçmen topluluğun anavatanlarına duyduğu bağlılığın sembolik olarak da olsa devam etmesidir. Bu topluluklar, ev sahibi ülkenin vatandaşı olduklarında bile kendilerini anavatanla özel olarak özdeşleştirmedikleri ve kabul ettikleri ülkeyle tam olarak özdeşleştiremedikleri takdirde, mecazi ve sembolik olarak diaspora haline gelmektedir (Ben-Rafael, 2013; Yu ve Sun, 2019). Diaspora yalnızca kültürel olarak değil aynı zamanda maddi somutlaştırılmış süreçleri de içermektedir. Diasporik toplulukların yaşadığı çevresel ve maddi değişimler, şimdi ile geçmiş arasında duygusal olarak uzamsal bir mesafenin eklenmesiyle kişilerin doğru hissetmesine yardımcı olan aşinalık ve samimiyet gibi deneyimleri etkilemektedir. Özellikle zorunlu göçle birlikte toplulukların “duyusal, bilişsel ve kültürel koşullara uygun birleşimleri sağlamada güçlük çektiği” bilinmektedir (Nedelcu, 2018, s.241).

Diaspora olma durumunu karakterize eden en önemli unsurların başında arada kalmışlık ya da melezlik duygusu gelmektedir (Yu ve Sun, 2019). Bu melezlik duygusu, diasporanın ortak kökene ait güçlü mitlerle işaretlenen “katı” diaspora ile yeni kültürel bağlar yoluyla inşa edilen “sıvı” diaspora olarak ayırmaktadır (Cohen, 2007). Dijital teknolojiler katı ve sıvı olarak ayrılan diasporanın günümüzde birleşimi sağlayarak yeni bir melez diaspora biçimi ortaya çıkmıştır. Castells'in (2011) ifade ettiği gibi, sınırların yerini akış ağları almaya başlamıştır. 2000'li yılların başından itibaren geç modernitede geleneksel bağların zayıflamasının bir sonucu olarak insanlar, kimliklerini yeniden müzakere etmek ve inşa etmek için sanal topluluklara sosyal mekanlar olarak bakmaya başlamıştır. Siber uzayın muğlak ve karmaşık ortamı, dijital diasporalar gibi hibrit kolektif oluşumlar üreterek, tanınma siyasetinin eklenmesi için yeni bir alan haline gelmiştir (Diamandaki, 2003).

Dijital teknolojiler, günümüz teknoloji dünyasında diasporayı dönüştürerek kavrama ilişkin bakış açısını da değiştirmiş ve kavramın kullanım sıklığı arttıkça anlamı da çeşitli yönler yayılmıştır (Brubaker, 2005). Dijital teknolojiler ve uygulamalar, yerinden edilmiş insanları birbirine bağlamanın ve insanların geçmiş ve gelecekle ilişki kurma biçimlerini değiştirmenin yollarından biri haline gelmiştir. Toplulukların “ağa bağlı” hale gelmesi, diasporanın değişen doğasını ve geleneksel olarak “anavatan” kopuk dağılmış bir grup insan olarak görülen şeyi anlamak için metaforlardan biri olmuştur (Witteborn, 2019). Dijital teknolojilerin getirmiş olduğu yenilikler diaspora toplulukları için travma ve kimlik mücadelesinin paylaşılmasını sağlayan sosyal sermaye alanları yaratılmasını, diaspora içerisinde veya ev sahibi ülkedeki alt topluluklar ile sosyal sermaye arasında köprü kurulmasını ve dağılmış ve izole edilmiş diaspora gruplarını bir araya getirerek bağ kuran sosyal sermaye oluşturulmasını teşvik etmektedir (Brinkerhoff, 2009). Böylece internet ve sosyal medya ağları, paylaşılan kimliği, sorun çerçevelemesini ve güven inşasını kolaylaştırarak mobilizasyona katkıda bulunmaktadır. İnternet ve sosyal medya ağları aynı zamanda bir düzenleme/ağ oluşturma aracı olarak hareket etmekte ve bilgi ve yönlendirmeler için araç olarak görev görmektedir (Brinkerhoff, 2009; Andersson, 2019).

Dijital teknolojilerin birleştirdiği diaspora toplulukları, geleneksel diasporanın temel özelliklerine karşı çıkmamakta veya onun yerini alma gibi bir iddiası bulunmamaktadır. Aksine dijital diasporalar, geleneksel diasporaların dijital çağda temsiliyetini genişletmekte ve dönüştürmektedir (Nedelcu, 2018). Dijital diasporanın oluşumu Candidatu, Leurs ve Ponzanesi (2019, s.34) şu şekilde tanımlamaktadır: “Dijital ağlarda bedenler ve veriler aracılığıyla, sınırlar ve ağlar boyunca, çevrimiçi ve çevrimdışı olarak, kullanıcılar ve platformlar tarafından, tümü kesişen güç ilişkilerini yansıtan maddi, sembolik ve duygusal uygulamalar aracılığıyla karşılıklı olarak oluşturulur.”

Dijital alanlarda örgütlenen diaspora toplulukları için bu alanlar önemli sosyalleşme ve kopuştan kaynaklı gerilimi azaltma fırsatı sunmaktadır. İnternet, topluluklar için liberal değerleri teşvik etmektedir. Aynı zamanda hayal kırıklığına bağlı olarak ortaya çıkan şiddet eğilimlerini sözlü tartışmalara yönlendirerek gerilimi düşürmekte ve şiddete elverişli marjinal toplulukların ortaya çıkma potansiyelini düşürmektedir (Brinkerhoff, 2006). İnternet ve sosyal medya gibi uygulamaları, anavatanlarından kopmuş diasporaların ulus ötesi iletişim kurma biçiminde devrim yaratmıştır. Diaspora toplulukları arasındaki bu yeni sanal, yurtsuzlaştırılmış konuşma ve bir araya gelme fırsatları, diasporalar için kaynak ve fırsatlar oluşturan, sosyal ve coğrafi hareketliliğin merkezinde yer alan (dijital) sosyal ağların oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır. İnternet, özellikle de sosyal medyanın, ulus-devlet sınırları içinde ve ötesinde sosyal sermayenin ve toplumun kültürel ve siyasi katılımının büyümesine katkıda bulunmaktadır (Keles, 2016). Dijital diasporaların yarattığı melez kimlikler, ev sahibi toplumda entegrasyonu ve

güvenliği sağladığı gibi burada örgütlenen toplulukların anavatanlarına ilişkin barış ve sosyo-ekonomik kalkınmayı destekleyecek nitelikte alan da yaratabilmektedir. İnternet ve sosyal medya ağları melez kimlikleri desteklemek için dijital diyalog alanı, hikâye anlatımı için bir forum, sorun çerçeveselendirme araçları, hiyerarşik olmayan norm geliştirme ve liberal değerlerle deney yapma bağlamı sağlamaktadır (Brinkerhoff, 2009; Diamandaki, 2003).

1980'li yıllarının sonundan itibaren başlayan diaspora çalışmaları, kitle iletişim araçlarının rolü üzerinde sıklıkla durmuştur. Kitle iletişim araçları diaspora toplulukları için sosyal ve politik hayatın inşasında ve diasporik kimlik inşasında kurucu görev görmektedir (Hall, 1994). 1990'lü yılların sonuna doğru ise dijital diaspora çalışmaları üzerine odaklanılmıştır. Dijital diasporanın tam olarak ne anlama geldiği konusunda bir fikir birliği olmamasına rağmen, "e-diaspora", "dijital diaspora", "net-diaspora" ve "web-diaspora" gibi birçok disipliner yaklaşıma ve medyaya özgü varyasyonları kavramı tanımlamak için kullanılmıştır (Ponzanesi, 2020). Bu çalışmada, dijital dünyada diasporaları tanımlamak için en sık kullanılan "dijital diaspora" kavramına odaklanarak, 'dijital diasporaların' oluşumuna yol açan iletişim teknolojilerindeki gelişmelere odaklanan çalışmaları bibliyometrik yöntemle incelemektedir. Dijital diasporaların kapsamı iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak değişmektedir. Özellikle sosyal medya ağlarının zaman ve mekân uzamını ortadan kaldırması, dijital diasporaların daha karmaşık ve kapsamlı bir alana yayılmasına yol açmıştır. Bu çalışmada dijital diaspora üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik verilerini üzerinden yola çıkarak, dijital diaspora konusuna ilişkin ilginin yoğunlaştığı noktaların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada Web of Science veri tabanında taranan dergilerde yayımlanmış "dijital diaspora" veya "e-diaspora" kavramlarını içeren 62 araştırma makalesine ait veriler bibliyometrik yöntemle incelenmiştir. Bibliyometri, matematiğin ve istatistiksel yöntemlerin kitaplara ve diğer iletişim araçlarına uygulanması olarak tanımlanmaktadır (Pritchard, 1969). Bibliyometri, incelenen metinlere ilişkin yazar, üniversite, ülke gibi özellikleri sınıflandırmanın yanı sıra ortak yazarlı çalışmaları, üniversiteler arasındaki iş birliğini, eğitim verimliliği gibi değerlendirmeleri yapmaya yardımcı olan önemli bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Moral-Muñoz, Herrera-Viedma, Santisteban-Espejo & Cobo, 2020). Bibliyometrik yöntem, bibliyografik materyallerin nicel olarak incelenmesini sağlamaktadır. Bibliyometrik yöntem aracılığıyla makalelere, yazarlara ve dergilere göre sınıflandırılabilen bir araştırma alanının genel bir resmini sunulmaktadır (Merigó & Yang, 2017). Bibliyometrik yöntem, belirli bir araştırma disiplinindeki boşlukların hem içerik hem de coğrafi olarak belirlenmesine de olanak tanır (Gall vd., 2015). Bibliyometrik yöntem, büyük miktarda akademik literatüre ilişkin bulgulara genel bir bakış açısı sunmaktadır. Ayrıca yayın tarihlerine ilişkin bulgularla da belirli bir araştırma alanının zaman içerisindeki değişim ve gelişimini incelenmesine olanak tanınması, alanın tarihsel süreç içerisindeki gelişimini anlamak için de oldukça önemlidir (Li ve Zhao, 2015; Li ve Hale, 2016).

İncelenen 62 araştırma makalesinin ağ haritasını ve aralarındaki ilişkiyi görselleştirmek için VOSviewer programından yararlanılmıştır. VOSviewer, bibliyometrik ağları oluşturmak ve görselleştirmek için kullanılan bir yazılım aracıdır (Demir ve Öztürk, 2023; Öztürk ve Demir, 2023). VOSviewer çoklu kümelerin analizini ve görselleştirilmesini kolaylaştıran önemli bir araçtır. Bibliyometrik analizlerde VOSviewer tarafından sağlanan iki görselleştirme önemli bir rol oynamaktadır. İlk görselleştirme, bir kümeleme çözümündeki kümeleri ve bu kümeler arasındaki alıntı ilişkilerini göstermektedir. İkinci görselleştirme, bir kümenin kapsadığı konuları belirtmek için bir terim haritası kullanılmaktadır. Bu görselleştirme, bir kümeyle ait yayınlarda geçen en önemli terimleri ve bu terimler arasındaki birlikte oluşum ilişkilerini göstermektedir (Van Eck & Waltman, 2017).

VOSviewer, ortak alıntı verilerine dayalı yazarların veya dergilerin haritalarını oluşturmak veya birlikte oluşum verilerine dayalı anahtar kelime haritalarını oluşturmak için kullanılabilir. Program, bibliyometrik haritaların tüm detaylarıyla incelenebileceği bir görüntüleyici sunmaktadır. VOSviewer, bir haritayı her biri haritanın farklı bir yönünü vurgulayan çeşitli şekillerde görüntüleyebilmektedir. Bir haritanın ayrıntılı incelemesini kolaylaştıran yakınlaştırma, kaydırma ve arama işlevlerine sahiptir (Van Eck, & Waltman, 2010).

Çalışmada Web of Science veri tabanında yer alan verilere 15 Nisan 2023 tarihinde erişilmiştir. Öncelikle Web of Science veri tabanının "doküman" kısmında "bütün alanlar" sekmesi seçilerek, "dijital diaspora" veya "e-diaspora" kelimeleri taratılmıştır. Bu tarama sonucunda ilk aşamada kitaplar, bildiriler ve araştırma makaleleri dahil olmak üzere 107 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmayı sınıflandırmak ve yayınların kalitesini ortaya koyabilmek

için “araştırma makaleleri” incelenmiştir. Bu sınırlandırma sonucunda “dijital diaspora” ve “e-diaspora” kavramlarını içeren 62 araştırma makalesinin olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmaların yer aldığı dergiler ESCI (29), SSCI (28) ve AHCI (5) indekslerinde taranmaktadır. Çalışmada bugüne kadar alanda yapılan çalışmaları ortaya koymak için 62 yayın, alıntı sayısı, yazar, dergi, ortak anahtar kelime, ülke gibi özellikleri haritalandırmakta ve görselleştirmektedir.

Bulgular

Çalışmada Web of Science veri tabanında “dijital diaspora” veya “e-diaspora” kavramlarını içeren 62 araştırma makalesinin tarandığı belirlenmiştir. İncelenen çalışmalar içerisinde “dijital diaspora” kavramının ilk geçtiği çalışma Cooper’ın 1997 yılında yayımlanmış olan “The future of work in the digital diaspora: economic restructuring and education” isimli çalışmasıdır. Ancak bu araştırma makalesi, bu çalışmanın kapsamı dahilinde değerlendirilen anlamıyla diaspora kavramını incelememiştir. Her ne kadar bu çalışma diaspora toplulukları üzerine yapılmış bir çalışma olmasa da “dijital diaspora” kavramının kullanıldığı ilk çalışma olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 1. Dijital Diaspora Çalışmalarının Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	N	%
2021	10	16.129%
2020	10	16.129%
2022	9	14.516%
2019	6	9.677%
2016	6	9.677%
2018	4	6.452%
2023	3	4.839%
2015	3	4.839%
2017	2	3.226%
2014	1	1.613%
2013	1	1.613%
2012	1	1.613%
2011	1	1.613%
2008	1	1.613%
2007	1	1.613%
2006	1	1.613%
2004	1	1.613%
2002	1	1.613%

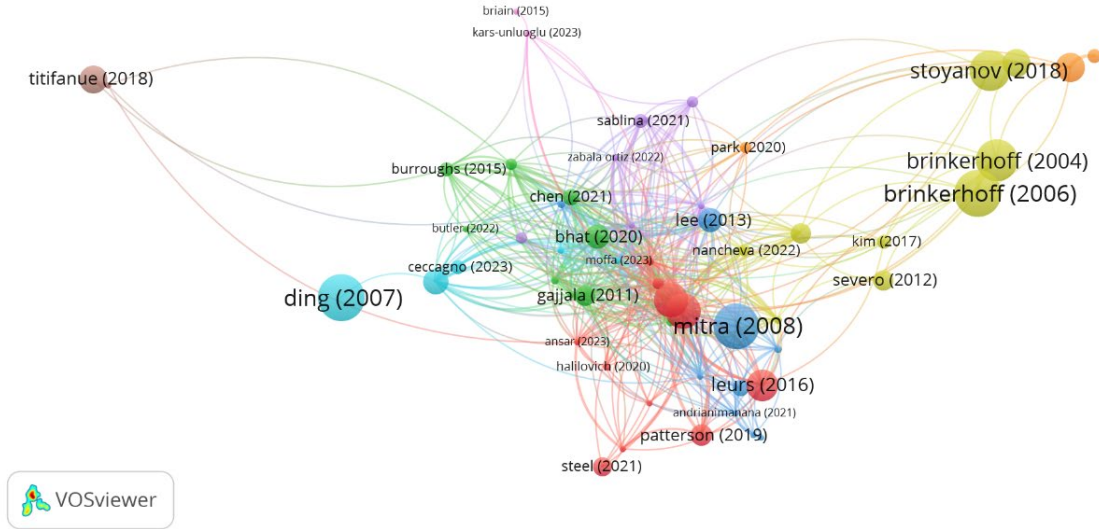
Tablo 1’de dijital diaspora veya e-diaspora kavramlarını içeren araştırma makalelerinin yıllara göre dağılımı gösterilmektedir. Tabloya bakıldığında dijital diaspora konusunda araştırmaların son 3 yılda yoğunluk kazandığı gözlemlenmektedir. 2020-2022 yılları arasında toplam dijital diaspora topluluklarına ilişkin 28 araştırma makalesi yayımlanmıştır.

Tablo 2. Dijital Diaspora Çalışmalarının Çalışma Alanlarına Göre Dağılımı

Çalışma Alanı	N	%
İletişim	11	17.742%
Alan Çalışmaları	5	8.065%
Kültürel Çalışmalar	5	8.065%
Sosyoloji	5	8.065%
Etnik Çalışmalar	4	6.452%
Yönetmek	4	6.452%
Politika Bilimi	4	6.452%
Asya Çalışmaları	3	4.839%
Demografi	3	4.839%
Coğrafya	3	4.839%

Beşerî Bilimler Multidisipliner	3	4.839%
Dilbilim	3	4.839%
Sosyal Bilimler Disiplinlerarası	3	4.839%
Kadın Çalışmaları	3	4.839%
Antropoloji	2	3.226%
Film Radyo Televizyon	2	3.226%
Tarih	2	3.226%
Uluslararası ilişkiler	2	3.226%
Din	2	3.226%
Sanat	1	1.613%
İş finansı	1	1.613%
Geliştirme Çalışmaları	1	1.613%
Folklor	1	1.613%
Bilgi Bilimi Kütüphane Bilimi	1	1.613%
Dil Dilbilimi	1	1.613%
Edebiyat	1	1.613%
Edebiyat Romantizm	1	1.613%
Müzik	1	1.613%
Kamu Yönetimi	1	1.613%

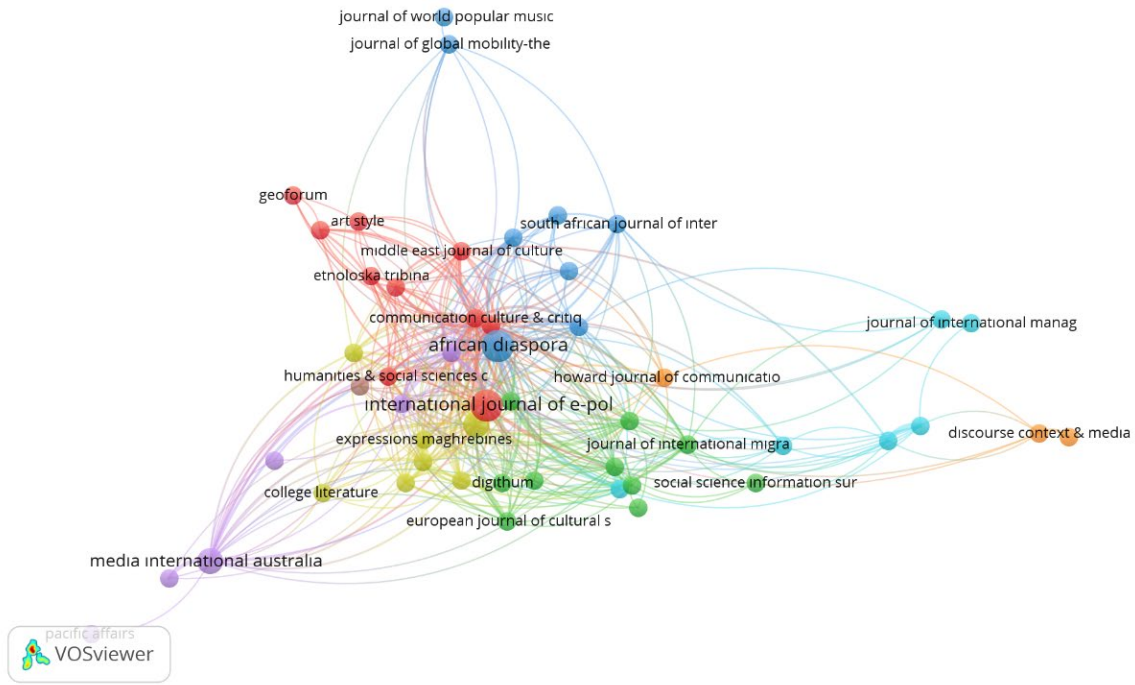
Dijital diaspora çalışmalarının Web of Science veri tabanına göre çalışma alanlarına göre dağılımını gösteren Tablo 2'ye bakıldığında, çalışmaların yayımlandığı dergilerin ortak alanlarla birlikte 29 farklı alanda yer aldığı görülmektedir. Diaspora kavramının entelektüel, kültürel ve politik gündemleri barındıracak şekilde anlamının genişletilmesi, kavramın anlamlarının anlamsal, kavramsal ve disiplinler arası alanda dağılmasıyla sonuçlanmıştır (Brubaker, 2005). Dijital diaspora kavramının disiplinler arası özelliğini göstermesi, farklı alanlardaki çalışmaların alana katkı sağladığını görülmektedir. Diğer taraftan dijital diaspora çalışmaları en fazla (17.742%) İletişim temel alanında yoğunlaşmıştır. Alan Çalışmaları (5), Kültürel Çalışmalar (5), Sosyoloji (5) ve Etnik Çalışmalar (4) gibi dijital diaspora ile doğrudan bağlantılı alanlarda çalışmalar yapılmasına rağmen dikkat çekici bir şekilde Coğrafya, Tarih ve Din gibi önemli alanlarda çalışmaların ağırlık kazanmadığı görülmektedir.

Şekil 1. En Çok Atıf Yapılan Çalışmalar

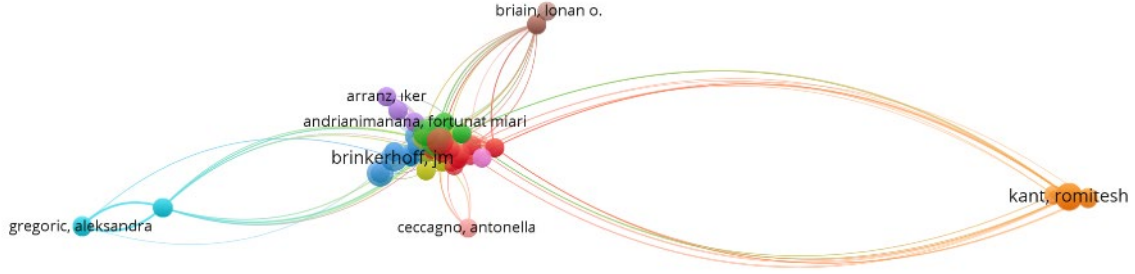
Dijital diaspora çalışmalarında, bu alanda yapılan öncü çalışmaların araştırmacılar için çıkış noktası olarak görüldüğü belirlenmiştir. Şekil 1 incelendiğinde Ding'in (2007) Çin diasporasını incelediği "Digital diaspora and

national image building: A new perspective on Chinese diaspora study in the age of China's rise" isimli çalışmasına Web of Science veri tabanına göre 31 atıf yapılırken, Brinkerhoff'ın (2006) "Digital diasporas and conflict prevention: the case of Somalinet.com" isimli çalışmasına 30 atıf yapılmıştır. Ding (2007) çalışmasında, Çin'in küresel bir güç statüsüne yükselişi bağlamında, Pekin'in ulusal imaj oluşturma çabalarında Çin dijital diasporasının rolünü incelemiştir. Dijital diaspora, Çin'in uluslararası yayın gücünü güçlendirmeye yardımcı olmasına ve olumlu bir ulusal imaj oluşturmaya katkıda bulunmaktadır. Ancak bunun yanı sıra dijital diaspora artan iletişim ve bağlantı kurma fırsatları dış dünyaya Çin'in olumsuz yönlerini de yansıtabilir. Ding (2007, s. 627) çalışma sonucunda Çin dijital diasporasının "iki ucu keskin bir kılıcı temsil ettiğini" savunmaktadır. Brinkerhoff (2006) ise çalışmasında, internette örgütlenen diaspora topluluklarının şiddet eylemlerini teşvik etme ve yönlendirme etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda, internetin liberal değerleri teşvik etme, hayal kırıklığını sözlü tartışmalara kanalize etme, böylece gerilimi dağıtma ve şiddete yol açan marjinalleşmeye karşı koyan topluluklar yaratma potansiyeline sahip olduğu belirlenmiştir.

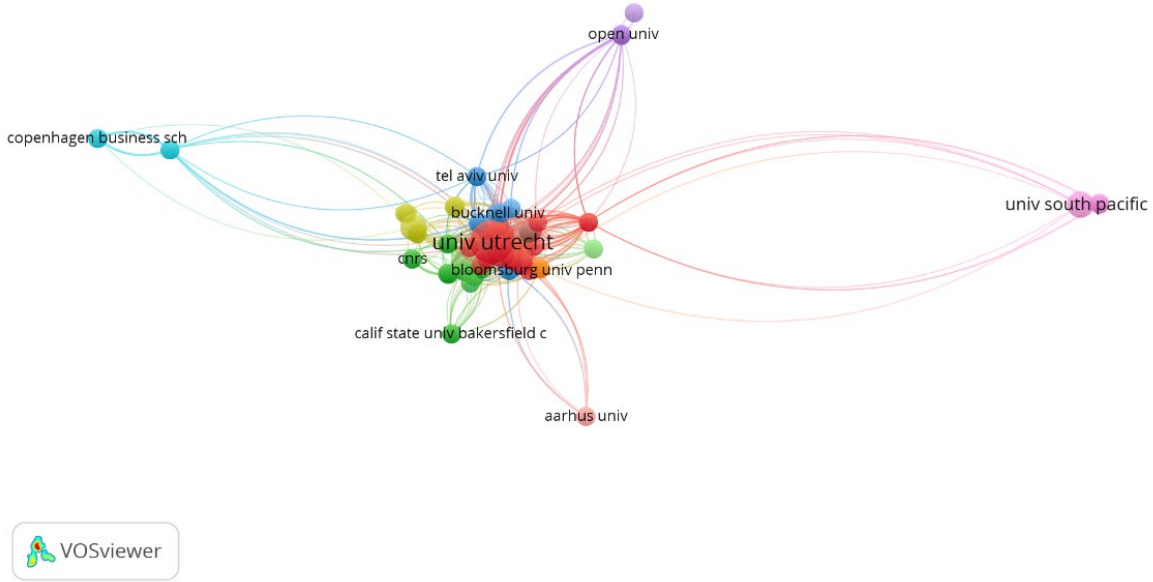
Şekil 2. Çalışmaların Dergilere Göre Dağılımı

Dijital diaspora konusunda yapılan çalışmalar ESCI (29), SSCI (28) ve AHCI (5) indekslerinde taranan dergilerde yayımlanmıştır. Bu çalışmaların dergilere göre dağılımını gösteren Şekil 2 incelendiğinde çalışmaların 56 farklı dergide yayımlandığı belirlenmiştir. Dijital diaspora çalışmalarının en fazla (3) yayımlandığı dergi African Diaspora isimli dergi olurken, yayımladığı çalışmalara (1) en fazla atıf yapılan (31) dergi ise Pacific Affairs isimli dergidir. En fazla atıf yapılan çalışma olan Ding'in (2007) çalışması bu dergide yayımlanmıştır.

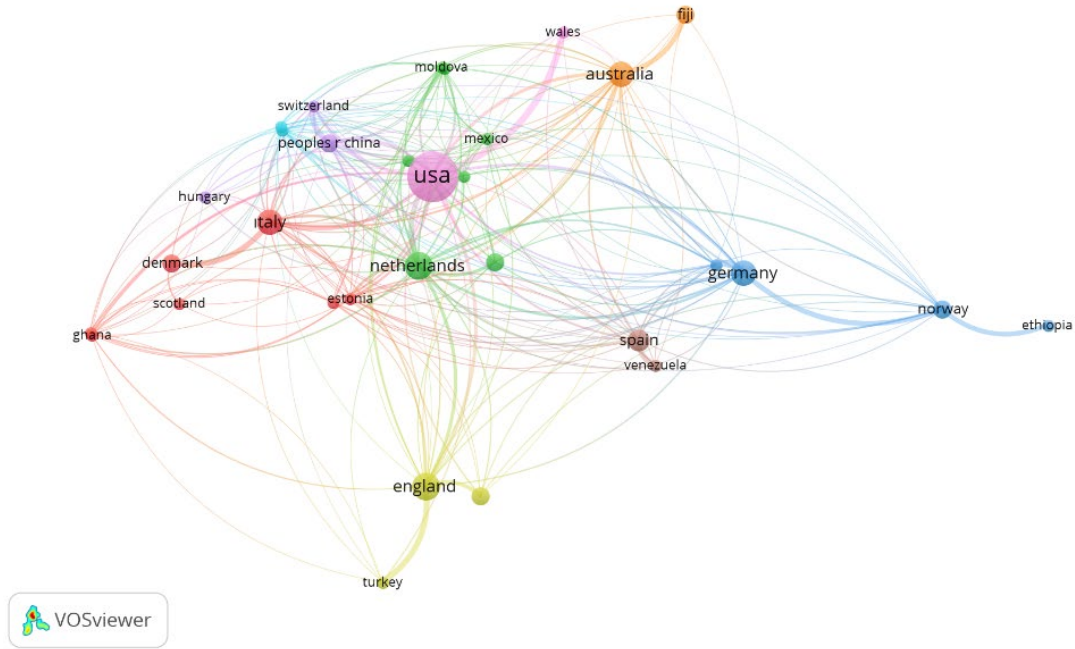
Şekil 3. En Fazla Çalışma Yayımlayan Araştırmacılar

Çalışma kapsamına incelenen 62 araştırma makalesinin yazarlara göre dağılımını gösteren Şekil 3'e bakıldığında, bu çalışmaların ortak yazarlıklarla birlikte 95 farklı araştırmacı tarafından hazırlandığı görülmektedir. Bu yazarlar arasında en fazla (2) çalışma yayımlayan isimlerden biri olan Jennifer M. Brinkerhoff çalışmalarına en fazla atıf yapılan yazar konumunda yer almaktadır. Brinkerhoff'ın dijital diaspora konusunda yayımlamış olduğu 2 araştırma makalesine Web of Science veri tabanına göre toplam 55 atıf yapılmıştır. Brinkerhoff (2006) internette örgütlenen Somalili diaspora topluluklarının şiddet eylemlerini teşvik etme ve yönlendirme etkisini incelediği çalışmasından önce 2004 yılında yayımladığı dijital diasporalar üzerine ilk çalışmasında, Afgan-Amerikan dijital diasporasının uluslararası kalkınmadaki rolünü ve internetin sağladığı potansiyel birliktelik oluşturma ve iletişim açısından faydalarına odaklanmıştır.

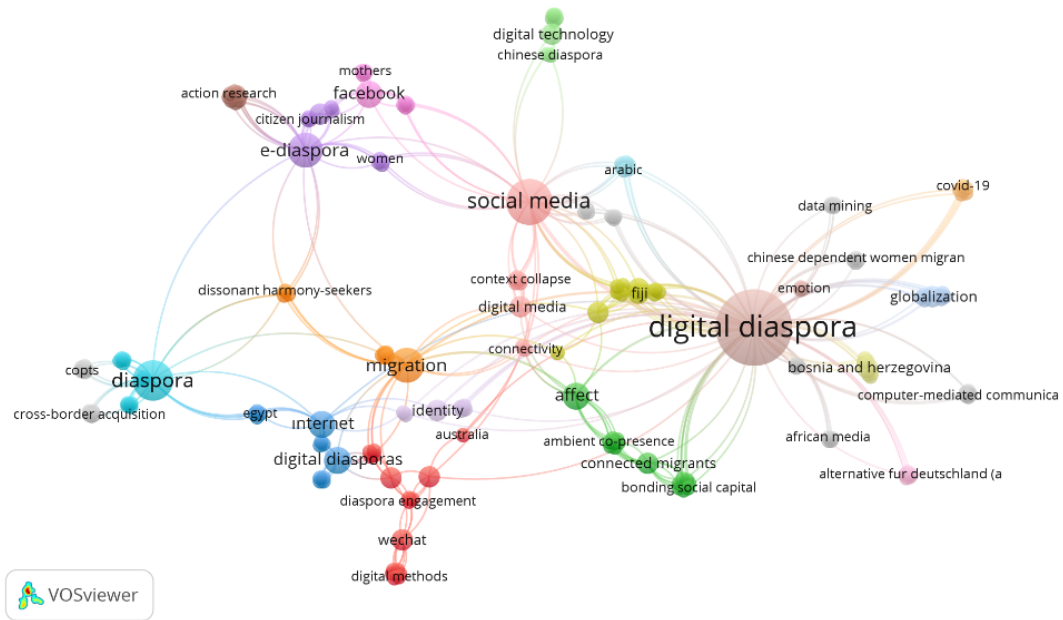
Şekil 4. Çalışmaların Üniversitelere Göre Dağılımı

Şekil 4'te dijital diaspora konulu çalışmaların yazarların yer aldığı kurum ve kuruluşlar görülmektedir. Bu çalışmada incelen 62 araştırma makalesini yayımlayan 95 yazarın 80 farklı kurum ve kuruluşta çalıştığı belirlenmiştir. Bu kurumlar arasında Hollanda'da yer alan ve dünyanın en köklü üniversiteleri arasında yer alan Utrecht Üniversitesi dikkat çekmektedir. Bu üniversite bünyesinde çalışan araştırmacılar 5 araştırma makalesi yayımlamıştır. Bu çalışmalara toplam 45 atıf yapılmıştır. Çalışmalara en fazla atıf yapılan kurum ise Amerika Birleşik Devletleri'nde yer alan George Washington Üniversitesi'dir. Üniversite bünyesinde çalışan araştırmacıların yayımlamış olduğu 2 araştırma makalesine toplam 55 atıf yapılmıştır. Bu üniversiteler arasında Türkiye'den sadece İzmir Ekonomi Üniversitesi bulunmaktadır. Diğer ülkelerdeki araştırmacılarla birlikte yapılan "Migrants as 'dissonant harmony-seekers' and migrant life in 'foam'" isimli çalışma, incelenen çalışmalar arasında Türkiye'deki araştırmacıların yaptığı tek çalışmadır.

Şekil 5. Çalışmaların Ülkelere Göre Dağılımı

İncelenen çalışmaları yayımlayan araştırmacıların yer aldığı ülkelere bakıldığında 33 farklı ülkeye çalışmaların dağıldığı görülmektedir. Bu konuda dağılımı gösteren Şekil 5 incelendiğinde en fazla (16) çalışmanın Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan araştırmacılar tarafından yayımlandığı, bu çalışmalara 144 atıf yapıldığı belirlenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra Hollanda'da yaşayan araştırmacılar tarafından yayımlanan 5 çalışmaya 45 atıf, İngiltere'de yaşayan araştırmacıların yayımlanmış olduğu yine 5 çalışmaya 21 atıf yapıldığı belirlenmiştir.

Şekil 6. Çalışmalarda Kullanılan Ortak Anahtar Kelimelerin Dağılımı

Bibliyometrik analizinde sunduğu en önemli özellikler arasında “ortak anahtar kelime” haritalandırması yer almaktadır. Ortak anahtar kelimeler, çalışmalarda kullanılan ortak anahtar kelimeleri göstermekte, çalışmaların ilgi odağına yönelik bulguları aktarmaktadır (Donthu, vd., 2021). Bu çalışmada incelenen 62 araştırma makalesinde toplam 230 ortak anahtar kelimenin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu kelimeler arasında en sık (24) kullanılan kelime dijital diaspora olurken, bu kelimenin ardından 9 kullanım ile sosyal medya kavramı gelmektedir (Şekil 6). Ortak anahtar kelimeler arasında en az kullanılan ve dikkat çeken konu başlıkları arasında kimlik, kültür, asimilasyon, dijital bölünme gibi kavramlar gelmektedir. Yine çalışmalar arasında sosyal medya ağları konusunda en fazla (3) çalışma Facebook üzerine yapılırken, Twitter ve YouTube gibi önemli ağların üzerine birer çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Bu da dijital diaspora konusunda yapılan çalışmaların çeşitli alanları gözden kaçırdığını ya da fazla ilgi görmediğini göstermektedir.

Sonuç

Günümüz dijital toplumunda artık dijital topluluklardan ve sanal alanlardan bahsedilmektedir. İnternet, “sınır ötesi bir alanın ötesinde yeni tahayyül biçimlerini ve çoklu diasporik aidiyet biçimlerini destekleyen esnek ve belirsiz bir alan yaratmıştır” (Bernal 2018, s.3). Bu belirsiz alan içerisinde diasporik toplulukların birbiriyle iletişime geçme ve köken bağlarını korumak için dijital medyaya yönelmesi, çağdaş küresel kültürün önemli bir özelliği haline gelmiştir (Ponzanesi, 2021). Bu küresel kültür içerisinde diasporik topluluklar da küreselleşmiş ve yerel ötesi bağlar ve mekanlar aracılığıyla kimliklerini ifade etmeye başlamıştır (Mevsimler, 2021; Candidatu, 2021). Bu çalışmada, dijital diasporaya ilişkin yapılan çalışmaları açıklamak, konuların odaklandığı noktaları tespit etmek amacıyla Web of Science veri tabanında yer alan 62 araştırma makalesi incelenmiştir.

Dijital diaspora kavramına yönelik ilk çalışmaların Corcoran (2002), Brinkerhoff (2004; 2006) ve Ding (2007) tarafından 2000’li yılların başlarından itibaren çalışılmasına rağmen bu çalışma kapsamında incelenen çalışmaların 2020-2022 arasındaki 3 yıllık dönemde arttığı görülmektedir. Bu yıllar arasında yayımlanan 28 araştırma makalesi çalışmaların yarısına yakınının (%45,16) son 3 yılda yayımlandığını göstermektedir. Son yıllarda özellikle iç savaş ve ekonomik istikrarsızlık yaşayan ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru artan göç olgusuyla birlikte dijital diaspora topluluklarına ilişkin çalışmalar da artmış gözükmektedir. Bu bakımdan, özellikle Suriye, Afganistan ve Pakistan üzerinden Türkiye’ye doğru son yıllarda artan göçle birlikte bu ülke vatandaşlarının Facebook, Twitter ve TikTok gibi ağlarda dijital diaspora toplulukları oluşturduğu görülmektedir. Bu bakımdan, hem bu dijital diasporalarının davranışlarını anlamak hem de etkinlikleri hakkında fikir edinebilmek için bu grupların incelenmesi gerekmektedir. Türkiye’den Web of Science veri tabanında dijital diaspora topluluklarını inceleyen sadece bir çalışma bulunmaktadır. Bu bakımdan Türkiye’de son yıllarda artan göç olgusu ve dijital diaspora topluluklarına ilişkin çalışmaların genişletilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan incelenen çalışmalarla ilgili önemli bir bulguda incelenen çalışma alanlarıyla ilgilidir. Çalışma kapsamında incelenen 62 çalışma en fazla (11) İletişim temel alanında yapılırken, Coğrafya, Tarih ve Din gibi önemli bilim alanları ile dijital diasporalar arasındaki ilişki sadece birer kez incelenmiştir. Bu da dijital diaspora topluluklarına ilişkin yapılan çalışmaların, diasporanın özünü anlamak için önemli olgular olan coğrafya, tarih ve din gibi disiplinlerle bağlantı kurulmadığı görülmektedir. Bu bakımdan bundan sonra yapılacak çalışmaların dijital diasporaların doğasını anlayabilmek için coğrafi ve tarihi yakınlık arasında ilişki kurulabilir ve din gibi önemli bir toplumsal olgu etrafında dijital diasporalarının davranışlarına ilişkin değerlendirmeler yapılabilir.

İncelenen 62 araştırma makalesinin ortak yazarlarla birlikte 95 farklı araştırmacı tarafından hazırlandığı belirlenmiştir. Bu da dijital diaspora gibi çok boyutlu bir kavramın farklı araştırmacılar tarafından detaylı bir şekilde incelendiğini göstermektedir. Diğer taraftan bu yazarlar arasında Brinkerhoff’un (2004; 2007) yapmış olduğu çalışmalar dikkat çekmektedir. Brinkerhoff’un yayımlanmış olduğu çalışmalara toplam 55 atıf yapılmıştır. Yazarların yer aldığı ülkelerin dağılımına bakıldığında içerisinde birbirinden farklı birçok diaspora topluluğunu barındıran Amerika Birleşik Devletleri’nin başta yer aldığı görülmektedir. 33 farklı ülke arasında en fazla (16) çalışma yayımlayan araştırmacının yer aldığı ülke ABD olurken, bu çalışmalara toplam 144 atıf yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nde özellikle Yahudi, Ermeni, Afro-Amerikalılar gibi diasporalarının etkin bir şekilde örgütlendiği bilinmektedir. Diğer taraftan bu ülkenin dünyanın en fazla göç çeken ülkelerinden biri olması ve farklı kökenlere sahip milyonlarca insanı bir arada barındırması bakımından dijital diasporalar etkin bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Bu da dijital diaspora konusunda yapılan çalışmaların bu ülkede yer alana araştırmacılar tarafından daha sık bir şekilde ele alınmasına yol açmıştır.

Çalışmada incelenen araştırma makalelerinde yer alan ortak anahtar kelime analizi sonucunda ilginç sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada bibliyometrik verileri incelenen çalışmalarda en fazla dijital diaspora ve sosyal medya kavramlarının ortak anahtar kelimelerde kullanıldığı belirlenmiştir. Dijital diaspora kavramı ilk başlarda internette yer alan toplulukları incelemeye odaklanan bir kavramken günümüzde daha çok sosyal medya ağlarıyla ilişkilendirilmeye başlanmıştır. Diğer taraftan incelenen çalışmalarda, araştırmacıların dijital diaspora ile doğrudan bağlantı kurulabileceği en az kullandığı kavramlar arasında kimlik, kültür, asimilasyon ve dijital bölünme gibi kavramların yer aldığı belirlenmiştir. Diğer taraftan günümüzün önemli bir sosyalleşme ve iletişim aracı olarak gören sosyal medya ağları ve dijital diaspora arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların da sınırlı olduğu belirlenmiştir. Özellikle Twitter ve YouTube gibi ağlar üzerine odaklanılmadığı belirlenmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, dijital diaspora ile bahsedilen bu konu başlıkları arasında bir bağlantı kurulabilir ve akademik literatürün genişlemesine katkıda bulunabilir.

Öneriler

Bu çalışma dijital diaspora kavramının tarihsel süreç içerisindeki gelişimini ortaya koymak, araştırmacıların odaklandığı ve odaklanmadığı konu başlıklarını ortaya çıkarmak için dijital diaspora veya e-diaspora kavramlarını içeren araştırma makalelerini bibliyometrik yöntemle incelemiştir. Bu çalışmada 62 araştırma makalesi incelenmiştir. Bu çalışma sonucunda, Türkiye'deki araştırmacıların dijital diaspora konusuna odaklanmadığı belirlenmiş, bunun yanı sıra araştırmacıların dijital diaspora ile doğrudan bağlantılı olabilecek (coğrafya, tarih ve din gibi) disiplinlerle ortak çalışma yürütmediği belirlenmiştir. Gelecekteki çalışmalar, bu çalışmanın bibliyometrik bulgularından yola çıkarak alanda yaşanan bu eksikleri giderebilir ve dijital diaspora konusuna ilişkin akademik literatürü genişletebilir. Diğer taraftan bu çalışma sonucunda Türkçe literatürde “dijital diaspora” konulu çalışmaların çok az olması bu alanda çalışmaların yoğunlaşmasını teşvik etmektedir.

Kaynakça

- Alonso, A., & Oiarzabal, P. (2010). *Diasporas in the new media age: Identity, politics, and community*. University of Nevada Press.
- Andersson, K. (2019). Digital diaspora: an overview of the research areas of migration and new media through a narrative literature review. *Human Technology, 15*(2), 142-180.
- Aslan, A. (2020). Dijital diaspora ve kültürel kimlik: Türkiye'de yaşayan Çerkes gençlerle derinlemesine bir görüşme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 34*, 66-82.
- Axel, B. K. (2004). The context of diaspora. *Cultural Anthropology, 19*(1), 26-60.
- Ben-Rafael, E. (2013). Diaspora. *Current Sociology 61*(5-6), 842-861.
- Bernal, V. (2006). Diaspora, cyberspace and political imagination: the Eritrean diaspora online. *Global Networks, 6*(2), 161-179.
- Bernal, V. (2018). Digital media, territory, and diaspora: The shapeshifting spaces of Eritrean politics. *Journal of African Cultural Studies, 32*(1), 60-74.
- Brinkerhoff, J. (2006). Digital diasporas and conflict prevention: The case of Somalinet.com. *Review of International Studies, 32*(1), 25-47.
- Brinkerhoff, J. (2009). *Digital diasporas: Identity and transnational engagement*. Cambridge University Press.
- Brinkerhoff, J. M. (2004). Digital diasporas and international development: Afghan-Americans and the reconstruction of Afghanistan. *Public Administration and Development: The International Journal of Management Research and Practice, 24*(5), 397-413.
- Brubaker, R. (2005). The 'diaspora' diaspora. *Ethnic and Racial Studies, 28*(1), 1-19.
- Butler, K. D. (2001). Defining diaspora, refining a discourse. *Diaspora: a Journal of Transnational Studies, 10*(2), 189-219.

- Candidatu, L. (2021). Diasporic mothering and Somali diaspora formation in the Netherlands. *Journal of Global Diaspora & Media*, 2(1), 39-55.
- Candidatu, L., & Ponzanesi, S. (2022). Digital diasporas: Staying with the trouble. *Communication, Culture and Critique*, 15(2), 261-268.
- Candidatu, L., Leurs, K., & Ponzanesi, S. (2019). Digital diasporas: Beyond the buzzword. Towards a relational understanding of mobility and connectivity. R. Tsagarousianou & J. Retis (Eds.), *The Handbook of Diasporas, Media & Culture* in (pp. 33–47). Wiley Blackwell.
- Castells, M. (2011). *The rise of the network society*. John Wiley & Sons.
- Chacko, E., & Gebre, P. H. (2013). Leveraging the diaspora for development: lessons from Ethiopia. *GeoJournal*, 78, 495-505.
- Cohen, R. (2001). Diaspora. N. J. Smelser and P. B. Baltes (Eds.), *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences* in (pp.3642-3645). Elsevier.
- Cohen, R. (2008). *Global diasporas*. New York: Routledge.
- Cooper, D. N. (1997). The future of work in the digital diaspora: Economic restructuring and education. *Journal of Organizational Change Management*, 10(2), 139-155.
- Corcoran, E. (2002). Digital diaspora. *Forbes*, 169(4), 74-80.
- Demir, Y. & Öztürk, M. (2023). Tarihsel süreçte “çevrimiçi taciz”: Bibliyometrik bir analiz. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 939-953.
- Diamandaki, K. (2003). Virtual ethnicity and digital diasporas: Identity construction in cyberspace. *Global Media Journal*, 2(2), 1-14.
- Ding, S. (2007). Digital diaspora and national image building: A new perspective on Chinese diaspora study in the age of China's rise. *Pacific Affairs*, 627-648.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
- Everett, A. (2009). *Digital diaspora: A race for cyberspace*. State University of New York Press.
- Gajjala, R. (2003). South Asian digital diasporas and cyberfeminist webs: Negotiating globalization, nation, gender and information technology design. *Contemporary South Asia*, 12(1), 41-56.
- Gall, M., Nguyen, K. H., & Cutter, S. L. (2015). Integrated research on disaster risk: Is it really integrated? *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 12, 255-267.
- Grossman, J. (2019). Toward a definition of diaspora. *Ethnic and Racial Studies* 42(89), 1263-1282.
- Hall, S. (1994). Cultural identity and diaspora. P. Williams & L. Chrisman (Eds.), *Colonial Discourse and Post-Colonial Theory: A Reader* in (pp. 392–403). Columbia University Press.
- Hepp, A., Bozdog, C., & Suna, L. (2013). Mediatized migrants: Media cultures and communicative networking in the diaspora. L. Fortunati, R. Pertierra, and J. Vincent (Eds), *Migration, Diaspora and Information Technology in Global Societies* in (pp. 190-206). Routledge.
- Kars-Unluoglu, S., Guneri Cangarli, B., Yurt, O., & Gencer, M. (2023). Migrants as “dissonant harmony-seekers” and migrant life in “foam”. *Journal of Global Mobility: The Home of Expatriate Management Research*, 11(1), 125-144.
- Keles, J.Y. (2016). Digital diaspora and social capital. *Middle East Journal of Culture and Communication* 9(3), 315-333.
- Kuşçu, I. (2014). Uygur diasporasının dijital ortamdaki faaliyetleri: Kimlik ve anavatan meselesi. *Bilgi*, 69, 143-160.

- Laguerre, M. S. (2010). Digital diaspora: Definition and models. A. Alonso and P. Oiarzabal (Eds.), *Diasporas in the New Media Age: Identity, Politics, and Community* in (pp.49-64). University of Nevada Press.
- Li, J., & Hale, A. (2016). Output distributions and topic maps of safety related journals. *Safety Science*, 82, 236-244.
- Li, W., & Zhao, Y. (2015). Bibliometric analysis of global environmental assessment research in a 20-year period. *Environmental Impact Assessment Review*, 50, 158-166.
- Mavroudi, E. (2007). Diaspora as process:(de) constructing boundaries. *Geography Compass*, 1(3), 467-479.
- Merigó, J. M., & Yang, J. B. (2017). A bibliometric analysis of operations research and management science. *Omega*, 73, 37-48.
- Mevsimler, M. (2021). Second-generation British Somali women: The translocal nexus of London and global diaspora. *Journal of Global Diaspora & Media*, 2(1), 57-72.
- Minchilli, C. (2021). Localizing diasporic digital media practices: Social stratification and community making among Somali women living in Rome. *Journal of global Diaspora & Media*, 2(1), 73-89.
- Moral-Muñoz, J. A., Herrera-Viedma, E., Santisteban-Espejo, A., & Cobo, M. J. (2020). Software tools for conducting bibliometric analysis in science: An up-to-date review. *Profesional de la Información*, 29(1), doi.org/10.3145/epi.2020.ene.03.
- Nedelcu, M. (2018). Digital diasporas. R. Cohen and C. Fischer (Eds.), *Routledge Handbook of Diaspora Studies* in (pp.241-250). Routledge.
- Öztürk, M. & Demir, Y. (2023). Bilgilendirme ve kaos arasında: Afet yönetiminde medyanın rolüne yönelik bibliyometrik bir analiz. *TRT Akademi*. 8(18), 506-527.
- Palmer, C. (2000). The African diaspora. *The Black Scholar*, 30(3-4), 56-59.
- Ponzanesi, S. (2020). Digital diasporas: Postcoloniality, media and affect. *Interventions*, 22(8), 977-993.
- Ponzanesi, S. (2021). Somali diaspora and digital belonging: Introduction. *Journal of Global Diaspora & Media*, 2(1), 3-15.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of Documentation*, 25, 348-349.
- Tölölyan, K. (1991). The nation-state and its others: In lieu of a preface. *Diaspora: A Journal of Transnational Studies* 1(1), 3-7.
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2017). Citation-based clustering of publications using CitNetExplorer and VOSviewer. *Scientometrics*, 111, 1053-1070.
- Van Eck, N., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538.
- Witteborn, S. (2019). Digital diaspora: Social alliances beyond the ethnonational bond. J. Retis and R. Tsagarousianou (Eds.), *The Handbook of Diasporas, Media, and Culture* in (pp.179-192). John Wiley & Sons.
- Yu, H., & Sun, W. (2019). Introduction: social media and Chinese digital diaspora in Australia. *Media International Australia*, 173(1), 17-21.

EXTENDED SUMMARY

Diaspora is used to describe national, cultural or religious groups that migrate to other countries by leaving their homeland for various reasons such as war, economic, political or religious reasons. Diaspora communities maintain emotional and material ties with their homeland, despite settling in another country. In the nature of the diaspora, there is a globally vibrant identity and culture beyond a community of dispersed individuals. In the basic context of diaspora, different time periods and subjects such as before, now and future are produced.

Digital technologies and media tools have very important functions for diaspora communities such as sociality, culturality, political and economic activities, as well as providing interaction, connectivity and belonging. Although the studies on the digital diaspora started about 20 years ago, it is seen that the studies in this field are scattered.

In addition to the concept of digital diaspora, concepts such as e-diaspora, web-diaspora and net-diaspora are also used, although they are not used very often in academic literature. However, the use of the concept of "digital diaspora" was preferred in this study because it is more inclusive and more suitable for the characteristics of the studies. In this study, it is designed to reveal the bases of digital diaspora studies, explain the historical development stages and bibliometrically explain the prominent countries, authors, institutions and common points in the field. In the study, bibliometric analysis of the studies on digital diaspora will be made in the historical process.

In this study, 62 research articles containing the concepts of "digital diaspora" or "e-diaspora" from the Web of Science database, one of the world's leading digital databases, were analyzed with the help of bibliometric method. The VOSviewer program was used to visualize the visual map of the studies examined and the relationship between them.

This study examined the research articles in the Web of Science database to provide an overview of digital diaspora studies. In the study, the data in the Web of Science database were accessed on April 15, 2023. The words "digital diaspora" or "e-diaspora" were searched in the Web of Science database, and 107 studies, including books, papers and research articles, were reached. "Research articles" were examined in order to classify the study and reveal the quality of the publications. As a result of this limitation, it was determined that there were 62 research articles containing the concepts of "digital diaspora" and "e-diaspora". Journals containing these studies are scanned in the ESCI (29), SSCI (28) and AHCI (5) indexes. The study maps and visualizes features such as 62 publications, number of citations, authors, journals, common keywords, and countries to reveal the work done in the field so far.

Although the first studies on the concept of digital diaspora started in the early 2000s, it is seen that the studies examined within the scope of this study increased in the 3-year period between 2020-2022. 28 research articles published between these years show that almost half of the studies (45.16%) were published in the last 3 years. On the other hand, an important finding related to the studies examined is related to the study areas examined. While the 62 studies examined within the scope of the study were mostly (11) conducted in the basic field of communication, the relationship between important fields of science such as Geography, History and Religion and digital diasporas were examined only once. Looking at the journals in which digital diaspora studies were published, it was determined that the studies were published in 56 different journals. This is due to the limited number of journals on digital diaspora. Researchers who will do research on this subject can consider sending a study to the journal African Diaspora. As a matter of fact, it is one of the journals that publish the most (3) studies on digital diaspora.

As a result of the common keyword analysis in the research articles examined in the study, interesting results emerged. While the results of the common keyword analysis showing the subjects that researchers focus on show that the concepts of digital diaspora and social media are among the most frequently used words, it has been determined that the concepts such as identity, culture, assimilation and digital division are among the least used concepts with which the researchers can directly connect with the digital diaspora. On the other hand, it has been determined that studies examining the relationship between social media networks and digital diaspora, which are considered as an important socialization and communication tool, are limited. It has been determined that there is no particular focus on networks such as Twitter and YouTube. In future studies, a connection can be established between the digital diaspora and these topics and contribute to the expansion of academic literature.

This study examined the research articles containing the concepts of digital diaspora or e-diaspora by bibliometric method in order to reveal the development of the concept of digital diaspora in the historical process and to reveal the topics that researchers focused and did not focus on. In this study, 62 research articles were examined. Future studies, based on the bibliometric findings of this study, can fill the gaps in the field and expand the academic literature on the subject of digital diaspora. On the other hand, as a result of this study, the fact that there are very few studies on "digital diaspora" in the Turkish literature encourages the intensification of studies in this field.